

Kärjemee tootmise võimalikke lahendusi

Rakendusuringu PR-3-1.13-3 kokkuvõtte koostas Maire Valtin

Uuring teostati Eesti mesindusprogrammi raames Euroopa Liidu toetusel

Kärjemesi

Meekärjed, milles mesilased hoiavad mett ja suira ning mis sisaldavad ka mingil määral taruvaiku, on tõhus vahend terve rea hingamiselundite haiguste raviks. Kokkupuutes suu, neelu, kurgu, söögitoru ja mao limaskestadega, toimib mesi desinfitseerivalt. Efekt on seda kindlam, mida kauem püsib mesi suus. Arusaadavalt on selleks parim mälutav kärjemesi.

Mees leiduvad desinfitseerivad ained ja antibiootilised ühendid hävitavad verre sattunud pisikuid ja viiruseid. Seega on mesi hea profülaktiline vahend vältimaks grippi, ülemiste hingamisteede katarri, neelupõletikku ja epideemilist angiini.

Kärjemee 2x3x4- cm tükikest mäludes 15 minuti vältel, kuni kolm korda päevas, on hea profülaktiline ravi ülemistele hingamisteedele.

Rahvameditsiinis kasutatakse meekärge neutraliseeriva vahendina, mis, nagu näitavad selle kasutamise tulemused, on antiallergilise toimega. Loodusraviga tegelejate arvates kutsub meekärje närimine esile hingamistrakti immuunsuse, mis kestab kuni neli aastat. Peale selle on uuringud näidanud, et need, kes on tarvitanud kärjemett enne kuueteistkümnendat eluaastat, põevad harva külmetushaigusi, neil ei teki kergesti heinapalavikku ega ka teisi ninakoopa haigusi. Meekärje läbinätsutamisel järele jäänud vaha alla neelamisel toob vaha endaga kaasa organismist hiljem soolte siseseintele ladestunud šlakid (E.Lõuk).

Kärjemeele sarnase toimega on ka kärjekaanelusvaha, mida vurritamise perioodil koguneb rohkesti.

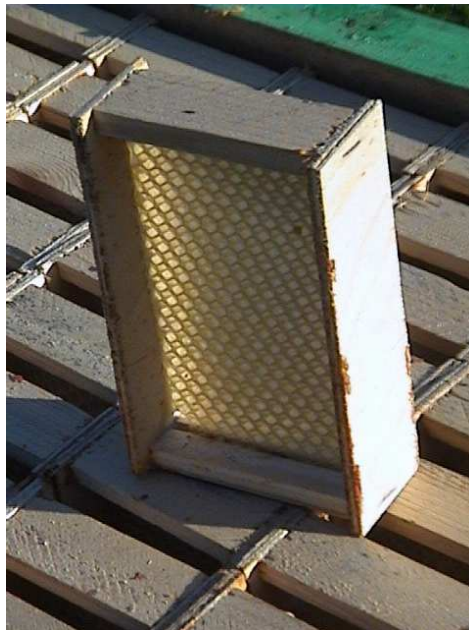

Kärjemee tootmine.

Kärjemee tootmiseks on erinevaid võimalusi:
Mesindades korpustarudega, võib valmistada spetsiaalse korpuse, mille sisse käivad selleks ettenähtud pisikesed raamid.

Raamidele tuleb kinnitada kärjepõhi enne mesitaru asetamist. Selline teguviis loob eeldused kärjetüki korrapärase kuju saavutamiseks.

Peale kevadisi laiendamistöid ning enne peakorje perioodi, tuleks valmistatud korpus asetada tarule. Sellisel juhul jääb mesilasperel piisavalt aega kunstkärje ehitamiseks ning korje ajal tuleb neil veel vaid hoolitseda nektari kogumise ning kaanetamise eest. Soodustamiseks nektari kiiremat kogumist, on hea kui valmistatud korpus oleks ise avaga või vähemalt asetatud lennuava omava korpuse peale või alla. Sellisel juhul on mesilastel korjeajal võimalik kiiremini soovitud kärjekannudeni jõuda, kärjekannud nektariga täita ja kinni kaanetada. Kärjemee tootmise tõhususe tõstmiseks on hea kasutada ka alati suuri mesilasperesid.

Soovitav on toota kärjemett mesilasgrupis, mis asub eemal mõningatest põllukultuuridest (nt. raps, rüps), kuna nendelt taimedelt korjatud mesi kipub kiiresti kristalliseeruma ja ei sobi kärjemeeks.

Kärjemee korpuse täitudes on raamidest kärjemesi lihtne lahti lõigata ning asetada vastava suurusega pakendisse ja müüki saata.

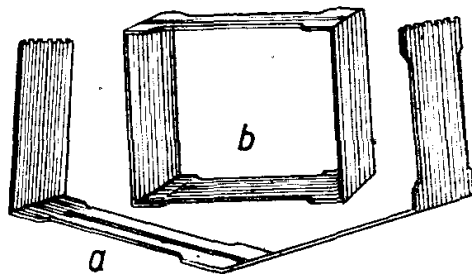
Kärjemett võib toota ka tavaliste meeraamide abil. Kuna mee paigutamiseks ehitavad mesilased eriti sügavaid kannusid, pikendades selleks nende seinu, võib kaval mesinik seda teadmist ära kasutada paksude kärjemeetükkide tootmiseks. Selleks peab mesinik liigutama raame üksteisest kaugemale, et kärjetänava laius oleks suurem kui tavalises haudmepesas. Selleks, et saavutada normaalne kärjetänava laius, on mesilased sunnitud kärjekannusid kõrgemaks ehitama. Nihutades raame aeg-ajalt laiemale, võib saavutada 40 ja enam millimeetrise paksusega meeraame.

Kärgede soovitud paksuse saavutamise järel tuleb mesinikul tarust välja valida raamid, mis on äärest ääreni nektarit täis veetud ning kinni kaanetatud. Seejärel lõigata noaga kärjest sobiva suurusega tükid ning pakendada.

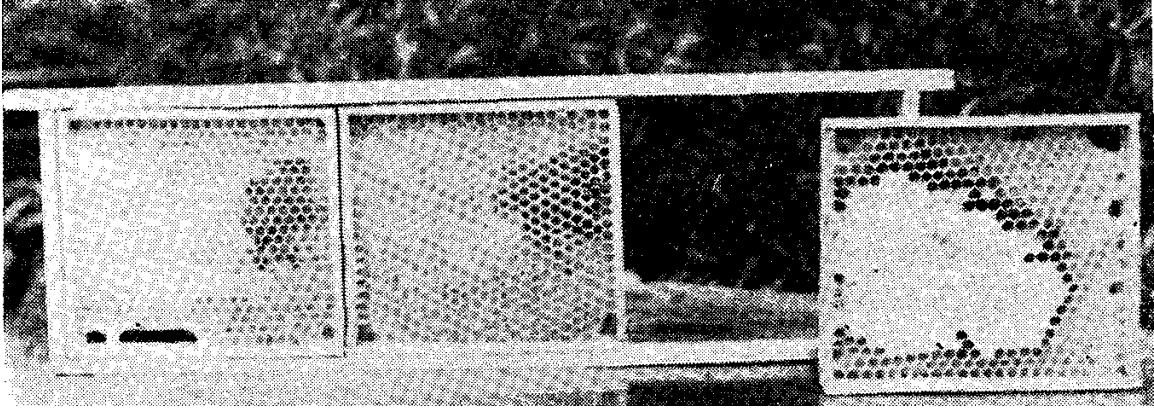
Õige on kasutada kärjemeena esimese aasta raame, mis pole talvepesas olnud. Seda seetõttu, et sügiseti kasutavad mesinikud mesilashaiguste raviks või nende ennetamiseks erinevaid keemilisi ravipreparaate, millest suure tõenäosusega jääb teatav kogus mürkaineid vaha sisse.

Nagu mitmel pool maailmas kasutakse ühe ja sama eesmärgi saavutamiseks erinevaid meetodeid ja vahendeid, nõnda ka kärjemee tootmiseks võib veel kasutada sektsioonraame. Neid valmistatakse mitmesuguse suurusega ja kujuga. Lamavtaru pesaraami külgiistude keskele kinnitatakse 5mm paksune liist, mis võimaldab sektsioonraame paigaldada kahelt realt: 3 üles ja 3 alla. Sektsioonraamid paigutatakse tihedalt üksteise vastu, et mesilased neid vähem taruvaiguga ühendaksid. Haavapuust valmistatud liistudele tehakse kolm sisselõiget, mis võimaldavad neid kokku murda sektsioonraamideks (vt. joonist). Nende raamide sisse kinnitatakse, nagu esimeselgi tootmisviisil, kunstkärj ja antakse enne peakorje algust peredele ülesehitamiseks.

b)

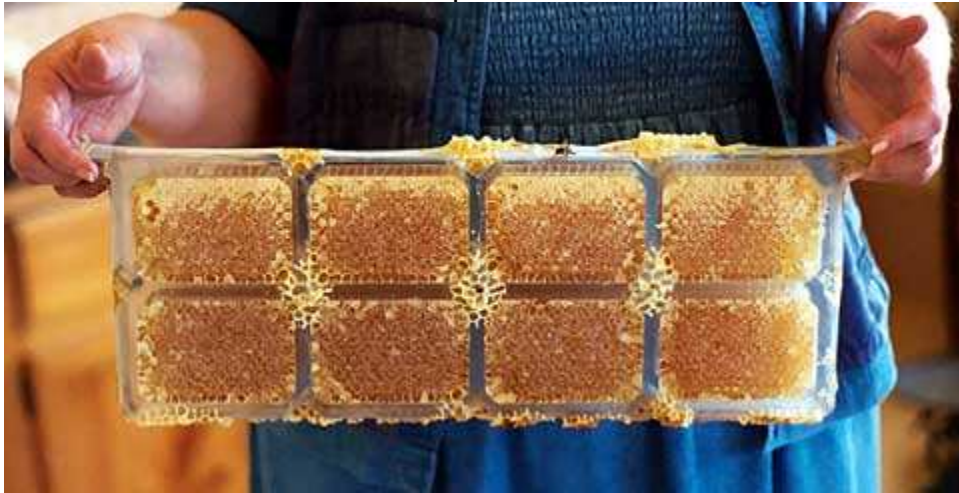

Sektsioonraam: a) Lõigatud pird.
Raam kokkupandult.

Sektsioonkärjed magasiniraamis.

Sektsioonraame toodetakse ka plastikust.

Kuidas eristada uut kärjemee raami vanast.

Esimese aasta raami on vanematest visuaalsel teel lihtne eritsada. Raamid, mis on olnud aasta või paar talveperes, muutuvad tumedamaks kuna mesilased kasutavad neid haudmeraamidena ning peale igat kärjekannust koorunud mesilast jääb kannu põhja ja seintele kitiinkest, mis maimukest enne koorumist ümbritses. Samuti peale igakordset mesilaslapse sündi muutub kärjekann ülal toodu põhjusel ka kitsamaks ja tumedamaks.

Esimese aasta raamid on lumivalged või kerglt kollakad tänu õhukesele kihile taruvaigule, millega mesilased vaha katavad.

Ilus, hele kärjemee raam.

Kärjemee pakendamine.

Kärjemee pakendamiseks eriti palju võimalusi ei ole. Üks parimaid mooduseid on kauba asetamine vastava suurusega plastkarpi. Karp tagab meetüki kaubandusliku välimuse ka peale transportimist ning mõistliku paigutamise korral jätab puhtaks ka tarbija kaubakoti.

Toodet võib pakendada ka toidukillesse, kuid kile elastsuse tõttu on kärjemee transportimine keerukam.

Pakendamiseks kasutatakse ka erineva suurusega klaaspurke, kuhu pannakse kärjemee tükid koos meega. Mesi tagab kärje pehmema olemuse ja lihtsama nätsutamisevõimaluse.

Kärjemee turustamine

Klientuur on selles vallas lai. Mett sööb nii noor kui vana. Kui tavalist vurritatud õiemett ning meesegusid tarbitakse talviti rohkem seoses erinevate külmetushaigustega siis kärjemett, kui head tervislikku maiustust, küsitakse ühtmoodi nii suvel kui talvel.

See nišš on eesti turul lootusetult täitmata ja tundub, et olukord nõnda ka jääb. Probleemiks on suur mesilasvaha kadu kärjemee müümisel. Mesinikud ei taha vahast loobuda isegi kõrge kärjemee kilohinna eest, sest raha eest ei saa osta ülesehitatud raame järgmisel kevadel perede laiendamiseks.

Probleemile toovad natuke leevendust eelpool mainitud spetsiaalse korpusega ja sektsioonraamiga kärjemee tootmise viisid, kuid alati ei pruugi mesilased neid raame üles ehitada ja mett täis kanda. Samuti ei viitsi paljud mesinikud kärjemee tootmisega tegeleda, sest see on suhteliselt töömahukas.

Aruande koostas:

Maire Valtin
28.08.2007.a.